

TV-serie. *Blekingegade* leverer et medrivende plot (der er som taget ud af virkeligheden!), udmærkede skuespilpræstationer og et ganske overbevisende manuskript. Det er fiktion i dialog med virkeligheden.

Blekingegadefiktionen

AF SØREN STAAL BALSLEV

ALLEREDE i ugerne op til premieren på TV2s nyeste fiktionssatsning, *Blekingegade*, kom der gang i en debat rundt omkring i det danske medielandskab. Kunne man tillade sig at skabe fiktion på baggrund af faktuelle og så giftige begivenhedsforløb? Kunne man overhovedet tillade sig at gendigte grusomme ting og fiktionalisere begivenheder, der havde skabt smerte i så mange menneskers liv? Hvorledes med de pårørende? Hvordan med den konkrete sandhed?

Spørgsmålene var for så vidt ganske logiske, men TV2 har været sært vedholdende i deres klassificering af serien: Keld Reinicke kalder *Blekingegade* for en »fiktionsserie«, og instruktør Jacob Thuesen minder om, at det er »en fiktiv skildring – inspireret af virkeligheden (...) Blekingegade søger ikke sandheden – det er fiktion baseret på virkelige begivenheder og faktuelle oplysninger. Vi kan ikke filme sandheden, for den er ikke en entydig størrelse, og ingen kender den til fulde.« Sådan! Vi taler altså ikke om en dokumentarserie, men en fiktionsproduktion baseret på narrativt saftige stykker virkelighed. Det er så her, at man bør bekende kulør og indrømme over for læserne, i hvilken grad man som anmelder kan godtage dette credo, bare sådan for en god ordens skyld.

I dette tilfælde var der ingen tvivl: Nærværende skribent kunne – grundet en udtalt foragt over for biografiske og samtidshistoriske forhold – aldrig drømme om at læse Peter Øvig Knudsens beretning om Blekingegadebanden og da slet ikke at se så meget som ét enkelt indslag endsige en dokumentar om banden og dens fæle gerninger. Jeg ved ganske vist, at en ung betjent på tragisk vis blev dræbt dengang, men så stopper den specifikke viden om den sag også dér. *Blekingegade* var altså, hvad enten man i andre kredse godtager tv-selskabets mantra eller ej, en fiktionsserie for denne anmelder, før han så serien.

Vi taler 1983. En usædvanligt velorganiseret forbryderbande udsætter en pengetransport fra Danske Bank for et voldsomt røveri; der nappes flere millioner kroner som bliver sendt i international cirkulation. Edestationen er terrorbevægelsen PLFP, men pengene går imidlertid tabt, da kurerene bliver anholdt i Paris på vej til Mellemøsten. Jan Weimann (spillet af Nikolaj Coster-Waldau) står i spidsen for banden, bestående blandt andet af Niels Jørgensen (David Dencik), Bo Weimann (Thure Lindhardt) og Carsten Nielsen (Pilou Asbæk). Banden, som er radikale venstrefløjsaktivister, ønsker at støtte PFLP i kampen mod Israel og er som sådan en flok forhærdede idealister med en modbydeligt skræmmende marxistisk logik. Over for forbryderne finder vi politiets opklaringshold, herunder lederen Jørn Moos (Ulrich Thomsen), Bent Knudsen (Bjarne Henriksen) og en løst tilknyttet PET-mand, Hans Nielsen (Troels Lyby). Holdet bliver skabt i kølvandet på røvriet og har – rent tematisk og plotmæssigt – en velgørende effekt på seriens fremdrift.

Kærligt kultursammenstød. Ulrik Gutkins meget personlige dokumentarfilm om tro, traditioner og sit jødiske tilhørsforhold er en fin og underfundig undersøgelse af det moderne menneskes kvaler i jagten på identitet.

Ulriks jøderi

AF NIKOLAJ MANGURTEN LASSEN

Mig og joderiet. Instr.: Ulrik Gutkin. Foto: Ulrik Gutkin og Casper Højberg. 43 minutter. Danmark 2009. Copenhagen Film Company/DR/DFI. Sendes på DR2 tirsdag den 15. december kl. 21:30.

ULRIK er jøde. Han er i hvert fald født af jødiske forældre og har gået på en jødisk skole. Han er desuden fascineret af sin families historie, han er også omskåret og kan godt lide mange af de jødiske traditioner og skikke. Men han er ikke religiøs. Alligevel bliver han sat i et slemt dilemma, da hans første søn bliver født. For Ulriks kæreste er ikke jøde, men »helt igennem leverpostejdanske«, som han kærligt siger, og hun forstår ikke Ulriks forslag om at lade deres lille drenge omskære, og synes at deres dreng hverken skal opdrages til at være jøde eller kristen, da de jo ikke selv er religiøse.

Ulrik prøver uden held at overtale hende, men kan ikke komme op med nogen rationelle argumenter og strander på de mere emotionelle og måske ligefrem selvcentrerede pointer om, at far og søn bør ligne hinanden, at det er en del af den jødiske identitet, at det indvier drengen i et fællesskab og at det bare føles mest rigtigt med en omskærelse.

Nikolaj Coster-Waldau og Helle Fagralid i rolleerne som Jan Weimann og hustru i *Blekingegade*.

Modsætningsforholdet og spændingsfeltet mellem de to grupperinger er naturligvis indlysende vulgært i sin effektivitet, men det virker upåklageligt. *End of story*.

Lars Kjeldgaard (manden bag manuskriptet til Per Flys gudeproduktion *Forestillinger*, 2007) leverer faktisk et velfungerende manuskript, men det lider under det belastende forhold, at der ikke bliver fulgt tilfredsstillende op på enkelte centrale linjer – antagelig en konsekvens af det overvældende kildemateriale, der blev brugt som afsæt for udviklingen af manuskriptet. Grundlæggende er udviklingen imidlertid reelt overbevisende, også selvom man på intet tidspunktet præsenteres for noget, der bare kommer i nærheden af at kaste et forklarende lys over bandens oprindelige incitament. I midten af de lettere fragmenterede, men troværdige hovedplotlinjer finder vi desuden noget så mærkeligt som en god dialog. I kølvandet på TV2s seneste fiktionsproduktion, havde jeg mistet håbet om, at stationen – uanset produktionssamarbejdspartnere – ville præstere den slags, men gudhjælpemig om det ikke er lykkedes her. Man køber – det er det afgørende kriterium – aktørernes

respektive replikker, og i det øjeblik fokus automatisk flyttes fra artikulations- og ordvalgsovervejelser over til fiktionsuniversitets konkrete udvikling (og personernes ve og vel), er dialogen på plads.

Skuespilpræstationerne er derudover mere end blot hæderlige. At man har indhentet en række af de mest feterede pinger i en forventning om konkret udbytte er aldrig nogen garanti for vellykkede præstationer, men manuskriptet sætter tilstrækkeligt med kød på dele af persongalleriets grundlæggende karakteristika og tillader dermed en række forholdsvis velgørende personfortolkninger. Særligt David Dencik (der formfuldendt spiller Niels Jørgensen) omformer sin karakters saftige, kugleskøre og psykopatiske idealisme til velgørende og frugtbart materiale, der skræmmer i sin troværdighed. De to helt centrale størrelser, Coster-Waldau og Ulrich Thomsen, er tilstrækkeligt stabile (og momentant decideret betagende) til, at produktionen ikke hæmmes eller (endnu værre) skønnes upålidelig, og instruktør Jacob Thuesen synes generelt at have et godt greb om rollernes udviklingsproces. På fotosiden er man tilsvarende vidne

jødiske er for en størrelse, især de mange som kalder sig ikke-religiøse jøder eller kulturjøder.

Filmen er optaget over flere år i en videodagbogs-lignende form og skildrer Ulrik Gutkins personlige søgen efter det jødiske, med hans kærestes graviditet og hans egen forestående faderrolle som startskud. Hans jagt giver ham lige så mange forskellige svar som folk, han op søger og diskuterer emnet med. For jøder er naturligvis lige så forskellige som alle andre. Og diskussionen breder sig hurtigt ud, så filmen både berører selve omskærelsen som ritual, troens rolle i et sekulariseret samfund og minoriteters integration og eventuelle assimilation i samfundet. Det sidste bliver enkelt og glimrende illustreret ved en gåtur på den jødiske kirkegård, hvor Ulrik Gutkin forklarer, hvordan familiens for- og efternavne med årene er blevet ændret og tilrettet, så de klinger mindre fremmedartede og mere danske.

□

I en skæg scene, hvor en lettere presset Ulrik skal forklare sin kæreste det fordelagtige ved den jødiske arv, nævner han store danske jøder som Niels Bohr og Georg Brandes, men har lidt svært ved at sætte sig selv ind i rækken af genier. Med tanke på at jøder da også kommer i alle farver og for-

mer, fra Afrika til Asien, fra Mellemøsten til Skandinavien, så sætter den sjove episode en spændende tanke i gang: Hvad er det egentlig at være jøde?

Da noget af det mest særlige ved det jødiske netop er det paradoksale faktum, at det jødiske både kan defineres religiøst, etnisk og/eller kulturelt, er identitetsspørgsmålet naturligvis noget, som presser sig ekstra meget på. Men filmens uformelle tilgang til stoffet breder sit emne ud, så det kommer til at handle om identitet og betydningen af at definere, hvem man er, i en bredere forstand.

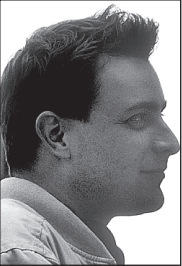
Kan man overhovedet være såkaldt kulturjøde, når de jødiske traditioners indhold er religiøst og nært knyttet til *Bi-belen*? Ja, selvfølgelig kan man det, akkurat ligesom man kan være kulturkristen og holde juleaften, selvom man ikke tror på, at Jesus blev født af en jomfru den 24. december og kunne gå på vandet. Og hvorfor skal man overhovedet definere sig selv på den måde? Giver det mening i tilværelsen at definere sig selv og sit individ i forhold til en social, etnisk, religiøs eller kultur gruppe? Og i bekræftende fald, hvilken mening giver det? Det er nogle af de interessante spørgsmål, som Ulrik Gutkins dokumentarfilm stiller. Og det er spørgsmål, som er spændende at tænke over, hvad enten man er sort, hvid, gul eller lilla, jøde, muslim, kristen eller asatroende.

Kommentar. Klimatopmødet ledsages af underholdning og aktivisme i form af kunst, der godt vil slå et slag for klimapolitik og miljøspørgsmål.

Men festen er som altid sponseret af fjenden, så...

Hvem bruger hvem?

AF NIKOLAJ MANGURTEN LASSEN

KØBENHAVN flyder over af miljøkunst i disse dage. Billedkunst, aktivistisk gadekunst, gør-det-selv-kunst. Debatter, pældiskussioner, foredrag. Kyoto-aftalen sunget live, klimafilms i Filmhuset, tematiske særudstillinger på Statens Museum for Kunst, Nationalmuseet, Louisiana, Dansk Design Center, Experimentarium, Nordatlantens Brygge, Glyptoteket, Øksnehallen, Nytorv, Kongens Nytorv, Christiansborg Slotsplads, Højbro Plads, Botanisk Have, Nikolaj Kirke, Den Frie, Metrostationerne...

På Rådhuspladsen er der gratis koncerter i bunkevis og hovedsponsorerne er Coca-Cola, Siemens og SAP. Altså et firma som laver en gennemført usund, nærmest giftig læskedrik og i øvrigt er under heftig beskyldning for deres forurenende produktion af dåser og plasticflasker, et firma som producerer eldrevne varer af alle mulige og umulige slags og dermed går forrest i overforbrugsfesten, samt et softwarefirma som er tilknyttet den IT-industri, som er en af de heftigst voksende forureningssyndere globalt. På listen af sponsorer finder man også bilfirmaet BMW og den statslige svenske energigigant Vattenfall, der er et af de største energiselskaber i Europa og den største udvinder af de forurenende brunkul i Tyskland, hvor selskabet i øvrigt

også driver nogle af Europas allermost forurenende kraftværker og rådgiver Angela Merkel i miljøspørgsmål (og nå ja, Vattenfalls administrerende direktør er for resten også formand for det europæiske elselskabs lobbyorganisation Eurelectric).

Men nok om det. For kunst kan vel godt have en holdning, også med sponsorer i ryggen. Det skulle man mene. Men spørger man fransk-danske Thierry Geofrey, også kendt som Colonel, er der alligevel noget galt. Han har selv de sidste par år opnået lidt af en verdenssucces med sit kunstudstillingsformat Emergency Room, som kort fortalt går ud på at skabe en evig foranderlig kunstudstillingsform, hvor værkerne skiftes ud hver eneste dag. De tilknyttede kunstnere skal så lave et aktuelt kunstværk om dagen, som kommenterer eller forholder sig til helt aktuelle begivenheder i samfundet eller verden omkring dem. På den måde bliver kunsten relevant og samfundsensgageret, og kunstnerne tvinges til at udnytte deres kompetencer på en måde, så deres stemmer bidrager i den offentlige debat eller samfunds-virkelighed. Colonel mener, at de store firmaer har kidnappet kunsten på COP15 og bruger den gode sag for at tjene endnu flere penge uden at bekymre sig om miljøet eller folks sundhed. I Galleri Poulsen midt i byen har Colonel hovedkvarter under klimatopmødet sammen med en lang række tilknyttede kunstnere, blandt andre franske Guillaume Dimanche, som er cyklet hertil fra Paris,

og den filmaktuelle amerikanske aktivistkunstnerduo The Yes Men.

□

MEN selvom enkelte måske arbejder hårdt på at holde deres sti ren og miljøvenlig, så er tanken om kunsten, som noget der er højt hævet over triuelle kommercielle interesser, om ikke vildt naiv, så uhyre idealistisk og sjældent udført i praksis. Faktisk er det vel kun den moderne avantgarde-kunst, som med rette kan påberåbe sig disse dyder, da kunsten jo ellers til alle tider er blevet sponseret, købt og betalt af konger og rigmænd, altså den til enhver tid siddende kommercielle og økonomiske magt.

Kunst og kommercielle interesser smelter også sammen, når turistorganisationen Wonderful Copenhagen sender grønne julemand ud i byen, og når skuespiller-aktivisterne i gruppen Mr. Green suser rundt iført grønne jakkesæt og snakker om miljørigtig adfærd, mens de bliver betalt af blandt andet Rambøll og kapitalfonden Unibail-Rodamco, som er den største spiller på den skandinaviske *shopping mall* scene og om nogen har interesse i vores fortsatte overforbrug.

Men som de to repræsentanter for Mr. Green, som jeg talte med ved en fernisering forleden, sagde: »Det er da bedre at gøre lidt, end ingenting at gøre.« Et fuldstændig legitimt udsagn, som samtidig indrammer kunstnerens skisma i en tid, hvor kunsten i stadig højere grad kommercialiseres og sponsres på kryds og tværs af gamle romantiske forestillinger.